

دانشکده بهداشت
قالب نگارش طرح درس ترمی

عنوان درس: اپیدمیولوژی و روش های ارزیابی خطر
مخاطبان: دانشجویان ترم اول کارشناسی ارشد بهداشت و
ایمنی مواد غذایی

تعداد واحد: ۱ واحد نظری از ۲ واحد
ساعت پاسخگویی به سوالات فراگیر: سه شنبه
۱۳-۱۵

زمان ارائه درس: سه شنبه ۱۰-۱۲ (طول ترم)

نیمسال: نیمسال اول سال تحصیلی ۹۸-۹۷
مدرس: دکتر فاطمه حیدرپور

دروس پیش نیاز: ندارد

هدف کلی درس:

آشنا ساختن دانشجویان با اصول اپیدمیولوژی و ارزیابی خطرات ناشی از مواد غذایی

شرح درس: در این درس دانشجویان ضمن آشنایی با مفاهیم اپیدمیولوژی با اصول اپیدمیولوژی بیماریهای واگیر، غیر واگیر، اپیدمیولوژی بیماریهای منتقله از غذا و انواع مطالعات و منابع خطا در مطالعات آشنا خواهند شد.

اهداف کلی جلسات: (جهت هر جلسه یک هدف)

۱- آشنایی دانشجویان با مفهوم سلامت و بیماری از دیدگاه اپیدمیولوژی

۲- آشنایی دانشجویان با مدل‌های علیتی بیماری و عوامل موثر در ایجاد بیماری

۳- آشنایی با توزیع بیماری، انواع منحنی های اپیدمیولوژی و مراقبت از بیماریها

۴- آشنایی با اصول و مبانی اپیدمیولوژی بیماریهای واگیر

۵- آشنایی با اصول و مبانی اپیدمیولوژی بیماریهای واگیر

۶- آشنایی با اصول و مبانی اپیدمیولوژی بیماریهای غیر واگیر

۷- آشنایی با اپیدمیولوژی بیماریهای منتقله از راه غذا

۸- آشنایی با نظام مراقبت کشوری بیماریهای منتقله از غذا

اهداف ویژه به تفکیک اهداف کلی هر جلسه:

جلسه اول

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با مفهوم سلامت و بیماری از دیدگاه اپیدمیولوژی

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

۱-۱ تعاریف مربوط به اپیدمیولوژی را بیان کند.

۱-۲ عملکردهای اپیدمیولوژی را توضیح دهد.

- ۳-۱ برنامه ها و حیطه های اپیدمیولوژی در پزشکی را شرح دهد.
- ۴-۱ کاربرد اپیدمیولوژی در سیاستگذاری های سلامت را شرح دهد.
- ۵-۱ اپیدمیولوژی بالینی را تعریف کند، تفاوت آن را با اپیدمیولوژی کلاسیک توضیح دهد، اهمیت درمان مبتنی بر شواهد و ارتباط آن را با اپیدمیولوژی بالینی شرح دهد.
- ۶-۱ سلامتی و بیماری را تعریف کند.
- ۷-۱ طیف سلامت و بیماری را شرح دهد.
- ۸-۱ تعیین کننده های سلامتی را بیان کند.
- ۹-۱ گذار اپیدمیولوژی را توضیح دهد.
- ۱۰-۱ مفاهیم نوپدید و بازپدید بیماریهای عفونی را همراه با مثال شرح دهد.
- ۱۱-۱ مراحل مختلف بیماری (آمادگی- دوره کمون- دوره قبل از علائم- دوره علامتدار و پیامد) را بیان کند.
- ۱۲-۱ مفاهیم آسیب، ناتوانی و معلولیت را شرح دهد.
- ۱۳-۱ پیشگیری و سطوح آن را همراه با مثال توضیح دهد.

جلسه دوم

هدف کلی: آشنایی دانشجویان با مدل‌های علیتی بیماری و عوامل موثر در ایجاد بیماری

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۲ عامل خطر را توضیح دهد
- ۲-۲ مدل‌های تک علیتی، مثلث اپیدمیولوژیک، مدل چرخ و شبکه علیت را توضیح دهد.
- ۳-۲ عوامل مرتبط با میزان و عوامل مرتبط با محیط را توضیح بدهد.
- ۴-۲ مخزن-منبع-ناقل و میزان را توضیح دهد.
- ۵-۲ انواع ناقلین را همراه با مثال توضیح دهد.
- ۶-۲ نسبت-سهم یا تناسب و میزان را توضیح دهد.
- ۷-۲ شیوع (دوره ای-نقطه ای) و بروز (تجمعی-شخص زمان) را توضیح دهد
- ۸-۲ رابطه میزان شیوع با میزان بروز را توضیح دهد.

جلسه سوم

هدف کلی: آشنایی با توزیع بیماری، انواع منحنی های اپیدمیولوژی و مراقبت از بیمارها

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۳ اپیدمی های تک منبعی- پیشرونده و آرام را توضیح دهد.
- ۲-۳ اپیدمی گروهی را تعریف کند.
- ۳-۳ اهداف مراقبت از بیمارها را بیان کند.
- ۴-۳ بیماری های مشمول گزارش را بشناسد و بیان کند.
- ۵-۳ بررسی فراوانی بیمارها را یاد بگیرد.

جلسه چهارم

هدف کلی: آشنایی با اصول و مبانی اپیدمیولوژی بیماریهای واگیر

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۴-۱ عفونت را تعریف نماید و سطوح عفونت را شرح دهد.
- ۴-۲ تفاوت بیماری با ناخوشی و کسالت را توضیح دهد.
- ۴-۳ آلودگی عفونی (contamination)، غیر عفونی (pollution) و انگلی (infestation) را توضیح دهد
- ۴-۴ عفونتهای فرصت طلب را همراه با مثال شرح دهد.
- ۴-۵ عفونتهای بیمارستانی را توضیح دهد.
- ۴-۶ بیماریهای ناشی از دخالت پزشکی (iatrogenic) را توضیح دهد.
- ۴-۷ بیماریهای مشترک (zoo noses) را تعریف نماید.
- ۴-۸ بیماریهای قابل گزارش (Notifiable) را توضیح دهد.
- ۴-۹ ریشه کنی (Eradication)، حذف (Elimination)، و کنترل را همراه با مثال شرح دهد.
- ۴-۱۰ مشخصه های میکروبی (infectivity- pathogenicity- virulence- case fatality rate- toxicity) را شرح دهد.

جلسه پنجم

هدف کلی: آشنایی با اصول و مبانی اپیدمیولوژی بیماریهای واگیر

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۵-۱ عوامل موثر بر بروز و انتشار بیماریهای واگیردار را لیست نماید.
- ۵-۲ نقش سن و بیماریهای شایع هر گروه سنی را شرح دهد.
- ۵-۳ نقش جنس- فصل- وضعیت تاهل و ... را بر رخداد بیماریها همراه با مثال شرح دهد.
- ۵-۴ دوره واگیری (communicability period)، شدت واگیری (contagion severity) بیماریهای مختلف را شرح دهد.
- ۵-۵ دوز آلوده کننده (infective Dosage)، مصونیت (Immunity)، تحمل (Tolerance) و مقاومت (Resistance) را شرح دهد.
- ۵-۶ مدت ایمنی (Duration of Immunity) را همراه با مثال شرح دهد.
- ۵-۷ راههای ورود عفونت به بدن را همراه با مثال شرح دهد.
- ۵-۸ راههای انتقال و انتشار عفونت را همراه با مثال بیان کند.
- ۵-۹ عوامل مساعد کننده (Facilitating factors) را همراه با مثال توضیح دهد.

جلسه ششم

هدف کلی: آشنایی با اصول و مبانی اپیدمیولوژی بیماریهای غیر واگیر

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۶-۱ بیماری غیر قابل واگیر را تعریف کند
- ۶-۲ اهمیت بیماریهای غیر قابل انتقال را شرح دهد.
- ۶-۳ مهمترین علل مرگ مردم دنیا و ایران را بیان کند.
- ۶-۴ مشکلات مربوط به سیر طبیعی بیماریهای غیر قابل انتقال را بیان کند.

۵-۶ مهمترین ریسک فاکتورهای بیماریهای غیر قابل واگیر منتسب به تغذیه، فعالیت فیزیکی و تنباکو را شرح دهد.

۶-۶ استراتژیهای اصلی پیشگیری از بیماریهای غیر واگیر را بیان کند.

۷-۶ اپیدمیولوژی مصدومیت ها (سقوط، سوختگی، غرق شدگی، مسمومیت و حوادث ترافیکی) را شرح دهد.

جلسه هفتم

هدف کلی: آشنایی با اپیدمیولوژی بیماریهای منتقله از راه غذا

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۷ بیماریهای منتقله از راه غذا را تعریف کند.
- ۲-۷ علل گسترش بیماریهای منتقله از راه غذا در جهان و ایران را شرح دهد.
- ۳-۷ طغیان بیماری منتقله از غذا را توضیح دهد.
- ۴-۷ عفونت ناشی از غذا (food born infections) را تعریف کند
- ۵-۷ مسمومیت غذایی (food born intoxication) را تعریف کند.
- ۶-۷ اپیدمیولوژی اسهال های حاد را شرح دهد.
- ۷-۷ مسمومیت های مرتبط با هر غذا را نام ببرد.
- ۸-۷ عوامل مساعد کننده در ایجاد طغیانهای غذایی را شرح دهد.
- ۹-۷ پیشگیری و کنترل بیماریهای منتقله از غذا را توضیح دهد.
- ۱۰-۷ فعالیتهای صورت گرفته در ایمنی غذا در ایران را شرح دهد.

جلسه هشتم

هدف کلی: آشنایی با نظام مراقبت کشوری بیماریهای منتقله از غذا

اهداف ویژه:

در پایان دانشجو قادر باشد:

- ۱-۸ اهمیت برقراری نظام مراقبت بیماریهای منتقله از غذا را شرح دهد.
- ۲-۸ هدف کلی و اهداف اختصاصی نظام مراقبت بیماریهای منتقله از غذا را بیان کند.
- ۳-۸ بیماریهای منتقله از غذای تحت مراقبت در ایران را نام ببرد.
- ۴-۸ مراحل دهگانه بررسی طغیانهای آب و غذا را نام ببرد.
- ۵-۸ دلایل بررسی اپیدمیولوژیک طغیان را شرح دهد.
- ۶-۸ سطوح جمع آوری و ارسال داده ها را توضیح دهد.
- ۷-۸ نحوه تایید وقوع طغیان، گزارش بموقع، و تهیه نمونه ها برای آزمایشگاه را توضیح دهد.
- ۸-۸ چگونگی ساماندهی اطلاعات مربوط به طغیان را شرح دهد.
- ۹-۸ چگونگی ساخت یک فرضیه را شرح دهد.
- ۱۰-۸ طراحی و اجرای یک مطالعه اپیدمیولوژیک برای آزمون فرضیه را شرح دهد.
- ۱۱-۸ چگونگی تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده را شرح دهد.
- ۱۲-۸ چگونگی تفسیر یافته ها و ارائه گزارش یافته های حاصل از بررسی طغیان منتقله از غذا را شرح دهد.

منابع:

۱- مبانی اپیدمیولوژی، آر بیگل هول و همکاران، آخرین انتشار

2-Gordis, I. epidemiology. Third ed. New York, Wb Saunders, latest edition.
3-Kenneth, j, and Rotman, S. Modern epidemiology. Williams & Wilkins, Philadelphia, latest edition.

۴- راهنمای کشوری نظام مراقبت بیماریهای منتقله از غذا، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مرکز مدیریت بیماریها

روش تدریس: سخنرانی- پرسش و پاسخ

وسایل آموزشی :

وایت برد- اسلاید *power point*

سنجش و ارزشیابی

آزمون	روش	سهم از نمره کل (بر حسب درصد)	تاریخ	ساعت
آزمون میان ترم	تشریحی و چند گزینه ای	٪۲۰	بعد از ۴ جلسه	در ساعت کلاس
آزمون پایان ترم	تشریحی و چند گزینه ای	٪۷۵	پایان ترم	در سالن امتحانات
حضور فعال در کلاس	-	٪۵	در جلسه کلاس	در ساعت کلاس

مقررات کلاس و انتظارات از دانشجو:

حضور منظم و بموقع در کلاس

شرکت در بحث های گروهی و پاسخ به سوالات مطرح شده در کلاس

خاموش نمودن تلفن همراه در کلاس درس

نام و امضای مسئول EDO دانشکده:
تاریخ ارسال :

نام و امضای مدیر گروه:
تاریخ ارسال:

نام و امضای مدرس:
تاریخ تحویل: ۹۷/۶/۱۳

جدول زمانبندی درس اپیدمیولوژی و روشهای ارزیابی خطر

روز و ساعت جلسه: سه شنبه ۱۲- ۱۰ (طول ترم)

جلسه	تاریخ	موضوع هر جلسه	مدرس
۱	۹۷/۶/۲۷	آشنایی دانشجویان با مفهوم سلامت و بیماری از دیدگاه اپیدمیولوژی	دکتر فاطمه حیدرپور
۲	۹۷/۷/۳	آشنایی دانشجویان با مدل‌های علیتی بیماری و عوامل موثر در ایجاد بیماری	دکتر فاطمه حیدرپور
۳	۹۷/۷/۱۰	آشنایی با توزیع بیماری، انواع منحنی‌های اپیدمیولوژی و مراقبت از بیمارها	دکتر فاطمه حیدرپور
۴	۹۷/۷/۱۷	آشنایی با اصول و مبانی اپیدمیولوژی بیماری‌های واگیر و آزمون میان ترم	دکتر فاطمه حیدرپور
۵	۹۷/۷/۲۴	آشنایی با اصول و مبانی اپیدمیولوژی بیماری‌های واگیر	دکتر فاطمه حیدرپور
۶	۹۷/۸/۱	آشنایی با اصول و مبانی اپیدمیولوژی بیماری‌های غیر واگیر	دکتر فاطمه حیدرپور
۷	۹۷/۸/۸	تعطیل رسمی. برگزاری جلسه جبرانی با هماهنگی دانشجویان و اداره آموزش دانشکده. - آشنایی با اپیدمیولوژی بیماری‌های منتقله از راه غذا	دکتر فاطمه حیدرپور
۸	۹۷/۸/۱۵	آشنایی با نظام مراقبت کشوری بیماری‌های منتقله از غذا	دکتر فاطمه حیدرپور
	مجازی		